

Stavrenski dom

Ste. 22.

V Ljubljani, četrtek, 28. januarja 1937

Leto II.

V pričakovanju Hitlerjevega govora

Berlin, 28. januarja. (Havas). V nemških krogih govore, da bodo na sporedu seje nemškega državnega zbora, ki se bo začela 30. januarja v operi Kroll, 4 točke: 1. Konstituiranje parlamenta, ker je to prva seja državnega zbora, izvoljenega 29. marca 1936. 2. Volitev predsednika. 3. Sprejetje zakona o širokih pooblastilih vladi. 4. Govor vodje in kanclerja Hitlerja.

Z živim zanimanjem pričakujejo tako v Nemčiji, kakor v inozemstvu ta govor. O njem krožijo različna ugibanja. Zdi se, da bo Hitler spet silovito napadel komunizem, zraven pa izrazil svoje simpatije za trpeče rusko ljudstvo. Govoril bo tudi o nemških odnosih z Italijo, s Poljsko, z Avstrijo, Madžarsko, Japonsko ter nacionalistično Španijo. Dotaknil se pa bo tudi, in to bo glavni namen njegovega govora, vprašanja nemških kolonij in njihovega položaja, vprašanja nemških kolonij in njihovega položaja.

Kai domnevajo Angleži

London, 28. jan. o. Današnji »Times« prinaša uvodnik, v katerem se bavi z učinkom, ki sta ga Edenov in Blumov govor imela v Nemčiji. List pravi, da sta bila skoraj obadva deležna neugodnega sprejema. Nemški kancler Hitler bo v soboto v svojem velikem govoru odgovarjal na izvajanja obeh državnikov. List poudarja, da je stališče Anglije tudi tik pred Hitlerjevim govorom isto, kakor ga je izrazil Eden:

Anglija je proti vsakršni »sveti zvezici« med državami, ki so pripadnice enega svetovnega na-

zora, pa naj bo to fašizem ali komunizem. Anglija ne more dovoliti v Evropi takih idejnih taborov.

List nadalje poudarja važnost Hitlerjevega govora za Nemčijo in za Evropo. Čisto verjetno je, da bo Hitler naznanil konec političnih in trgovskih odnosov s Sovjeti. Nemčija ne bo mogla več dolgo po eni strani voditi svetovnega boja proti komunizmu, po drugi strani pa vzdrževati trgovske odnose s Sovjetsko Rusijo. Hitler bo tudi še enkrat izpovedal svojo vero, da je bodočnost miru odvisna samo od tega, ali bodo kulturne države spoznale, kakšna nevarnost preti Evropi in svetu od boljševizma.

Nemci sicer s Hitlerjem vred soglašajo z Ede-

novo trditvijo, da je blagostanje lep ideal. Toda ne morejo pa priznati, da je to glavni ideal. Politika, katero zagovarja angleški zunanji minister, je za Nemčijo nemogoča. Če se hoče Nemčija rešiti, mora vzeti za vodilo manj materialistično filozofijo. Držati se mora filozofije, ki temelji na čisti, na žrtvi in na domoljubju.

List zaključuje svoj članek, da je mogoče tudi to, da bo Hitlerjev govor docela nasproten vsem tem ugibanjem. To pa zaradi tega, ker se Nemcem zdi važno, da držijo Anglijo in Evropo v napetem ugibanju. Mogoče je tudi, da so se glede vsebine tega govora posvetovali pri Göringovem obisku v Rimu.

Proces v Moskvi

Namen Stalinovega čiščenja

Moskva, 28. jan. o. Inozemski poročevalci, ki pripisujejo procesu proti Radeku in tovarišem velike važnosti, pišejo, da ima proces samo en namen, namreč odstraniti vse Stalinove osebnosti in politične nasprotnike. Gotovo je res, da hoče moskovska vlada s temi procesi nekako zakriti neuspehe v gospodarstvu, v organizaciji in izvajanju boljševiškega socialnega sistema. Ker po toliko le-

tihi poskusov sovjetska država še daleč ne funkcioniira enotno in če že ne popolno, pa vsaj zadovoljivo, je pač najti neke za to krivce. Krivci so zarotniki, ker ne smejo biti neuspehi in nereda krivi tisti, ki državo vodijo. To je znano pravilo ne le v sovjetski Rusiji, marveč po vseh slaborejenih državah. Proces nam tudi v svetu vzbudi mnenje, da je edino Stalin tisti, ki drži čisto in neomajno boljševiško revolucionarno smer, brez političnih, gospodarskih in socialnih kompromisov ter popuščanja. Pač pa so kompromise sklepali obtoženci...

V komunističnih množicah po svetu je namreč Trocki po svojem izgonu ustvaril veliko nerazpoloženje proti Stalinu in sedanjim uradnim boljševiškim stranki. Vseposred — v Španiji, v CSR, na Kitajskem itd. je prišlo v komunističnih organizacijah do cepitve. Pristaši Trockega povsod organizirajo svoje skupine in ustanavljajo svoje liste. To propagando, ki udarnosti komunizma škodi, naj konča proces, ki bo dokazal, da je Stalin še zmeraj največji in najčistejši revolucionar.

Na procesu prevladuje vtis, da so bili obtoženci izpostavljeni mučenju in grožnjam. Vsi, razen Radeka in Sokolnikova, delajo zelo klaverno vtis in so videti duševno docela strti. O svoji usodi nobeden ne dvomi, ter je tudi v tem razlog, da tako brezobzirno priznavajo vse, kar jim očita obtožnica. Edino Radek opravičuje svoje delo z ljubeznijo do čistega boljševizma, do revolucije in do diktature proletariata. Večino obtožencev tvorijo Judje in so zlasti včeraj pri zaslišanju nastopili samo oni. To so bili Stein, Arnold, Liebschütz itd. Ti so obtoženi, da so onemogočali reden promet na sovjetskih železnikih, ter da so sabotirali delo v velikih železarnah v Kuzneku.

Najbolj neverjetno pri vsem procesu pa je, da se bi taki stari revolucionarji, kakor so obtoženci, vezali z angleškimi, nemškimi, japonskimi in drugimi diplomati, ki so jim obljubljali vojaško pomoč, če vzdignejo trockistično revolucijo v Rusiji. Ni dvoma, da je obtožnica sestavljena tako, zaradi propagande med nekim ruskim prebivalstvom.

Drugi sin Trockega aretiran

London, 28. jan. o. Angleški listi prinašajo nove podatke o aretacijah opozicionalcev proti Stalinu. Tako je boljševiška policija prišla Leninovo vdovo go. Krupsko še pred 14 dnevi. Baje bo tudi ona prišla pred sodišče. Včeraj so aretirali drugega sina Trockega, Sergeja Sedova, profesorja v Krasnojarsku. Poleg več višjih častnikov v sovjetski armadi so prišli tudi glavnega adjutanta, maršala Tuhačevskega, stotnika Smutja. Zaradi teh aretacij je izbruhnil spor med Stalinom in poveljnikom rdeče armade, maršalom Vorosilovim, ki je baje zagrozil Stalinu z vojaškim udarom.

Moskva, 28. jan. o. Zaradi aretacije svojega drugega sina Sergeja Sedova je izjavil Trocki, da je to Stalinov odgovor na njegove očitke in njegova razodetja iz ozadja sedanjega procesa. To je dejanje osebnega maščevanja, ki se docela ujema s Stalinovim značajem. Stalin bo mojega sina mučil, da mu izsilijo različna priznanja proti meni, priznanja, ki jih Stalin v tem procesu potrebuje. Trocki pravi, da je njegov sin profesor na višji tehnični šoli v Krasnojarsku in da se ni nikdar bavil s politiko. Obtoženci v moskovskem procesu so vsi politične osebnosti, Sergeja Trockega pa preganjajo samo zato, ker je sin Trockega.

Kočava prevrnila 3 žel. vozove

Belgrad, 28. jan. m. Iz Zaječara poročajo, da divjajo tam še vedno silni snežni viharji. Potniški vlak, ki je pred dvema dnevoma obtičal v snegu na progi Paraćin—Zaječar, je še vedno zameđen. Kočava je včeraj brla s tako silo, da je prevrnila tri vagona tega vlaka.

Belgrad, 28. jan. m. Finančni odbor narodne skupščine danes dopolnjuje s svojim delom. Na dnevnem redu je razprava o proračunskem predlogu za pravosodno ministristvo, in sicer v podrobnostih.

Abesinski podkralj Graziani obiskuje abesimske pokrajine, kjer delajo pionirski oddelki z vso naglico ceste. Podkralj namerava pregledati vse pokrajine, ki so jih dozdaj zavzeli Italijani.

Novo razvednotenje češkoslovaškega denarja pripravila praška vlada. Vrednoto krone bi znižali še za 10 odstotkov.

Razkol v češkoslovaški komunistični stranki se je začel zaradi moskovskega procesa. Stvorilo se je trockistično in stalinistično krilo. Trockiste vodi glavni urednik komunističnega glasila »Rude pravo«, ki v svojih člankih silovito napada Stalina.

Vesti 28. januarja

Belgijski senatorji se dejansko napadajo pri svojih sejah kar naprej. Včeraj so liberalni in socialistični senatorji dvakrat naskočili rexiste, tako da so morali posredovati sluge v senatu.

Kriza v belgijski vladi zaradi odstopa socialističnega ministra in voditelja Wanderveldeja, je nastopila zato, ker je Wandervelde zahteval, da belgijska vlada nastopa mirneje proti španski rdeči vladi glede umora diplomata Borstgrava in pa, da odločneje nastopi proti italijanski vladi zaradi Degrellovih govorov v italijanskem radiu.

Velike arabske demonstracije proti Franciji se nadaljujejo po vsej Siriji in Palestini, ker Arabci niso zadovoljni s sedanjo rešitvijo aleksandrijskega vprašanja.

aZ svobodo časnikarjev, ki so akreditirani pri ZN, so se zavzemali včeraj v Ženevi. Zlasti je za to govoril angleški zun. minister Eden. Povod za debato je dal izgon italijanskega komunističnega časnikarja Prata, glavnega urednika lista »Journal des Nations«.

Združena krščanska stranka na Madžarskem je nastala s tem, da sta se združili krščanska gospodarska stranka in legitimistična ljudska stranka. Predsednik je voditelj madžarskih legitimistov, grof Zichy.

100.000 oseb je bolnih na gripi v Varšavi. Bolnišnice so morale nastaviti 150 novih zdravnikov.

Proslava 100 letnice Puškinove smrti so praznovali tudi v Parizu na sorbonskem vseučilišču. Slavnostni govor je imel prosvetni minister Jean Zay.

Debata o sabotaji v angleških vojnih ladjedelnicah, zaradi katere je bilo odpuščenih več delavcev, je bila včeraj v londonski zbornici. Mornariški minister Hoare je povedal, da so delavci že celo leto ovirali angleško pomorsko oboroževanje. Delavska stranka je predlagala zaradi tega vladi nezaupnico, ki pa ni bila sprejeta.

S Peklenskih otokov sta pobegnila dva kaznjenca na nekem tujem parniku. Peklenski otoki so ena sama velika kaznilnica, kamor pošilja Francija zločince vseh vrst. Leže pred srednjeameriško obalo.

Proti judovskim ostankom v krščanstvu se obrača razglas nemške države Anhalt, ki se nanaša na versko vzgjo mladine. Razglas pravi, da se vsa zakonodaja narodnega socializma naslanja na božji zakon, treba pa je, da se svetla podoba Kristusova očisti vse judovske navlake, ki jo je zlasti veliko v stari zavezi.

Hišne preiskave pri poljskih komunistih je začela policija v Varšavi in drugod. Menda so komunisti pripravljali nemire v večjem obsegu.

Morile ruske carske rodbine, neki Belorodov, je umrl v Moskvi. Belorodov je dal povelje, naj carja in njegovo družino ustrelje. Belorodov je spadal med najstarejše boljševike.

Novo tovarno za orožje v pokrajini Lancashire bo zgradila angleška vlada. S tem misli omiliti brezposelnost, ki je v tej pokrajini že leta in leta veliko zlo.

Nov uradniški zakon je izdala nemška vlada. Z njim je na novo urejen položaj in delovno področje vsega uradništva.

Vojno proti kitajskim upornikom je vlada odložila spet za nekaj dni in poslala v Sianfu novega posrednika, ki naj bi pripravil upornike do tega, da sklenejo sporazum.

Japonska vladna kriza traja še naprej, ker general Ugaki ni mogel sestaviti nove vlade zaradi odpora generalov. Zato bo cesarju vrnil mandat za sestavo vlade.

Trgovski razgovori med Anglijo in USA za novo pogodbo so zastali. Zastopniki obeh držav se niso mogli sporazumeti o tem, katero blago velja za vojni material, ki bi ga Amerika ne mogla v primeru vojne prodajati Angliji. Anglija pa hoče novo pogodbo skleniti zato, da si za primer vojne zagotovi nekatere surovine, ki jih dobiva iz Amerike.

Glavni odbor belgijske socialistične stranke se sestane danes zaradi tega, ker je minister za zdravstvo Wandervelde, socialist, odstopil.

Holandska kraljica Vilhelmina obišče mednarodne smučarske tekme akademikov v Zellu am See, kamor pojejo tudi naši zastopniki.

Avstrijsko-nemški gospodarski dogovor sta včeraj podpisala na Dunaju avstrijski državni tajnik dr. Schmidt ter nemški poslanik von Papen.

Francosko-nemški trgovski razgovori se men-da začno v kratkem, ker je v Berlin odpotoval ravnatelj francoskega trgovskega ministristva Alphonse, ki naj ugotovi, če so dani pogoji za začetek teh razgovorov.

78 letnico bivšega nemškega cesarja Vilhelma so slavili včeraj v Doornu na Holandskem. Bivši cesar je dobil mnogo pozdravov iz vsega sveta.

Svojega nasprotnika je ranil filmski baritonist Lawrence Tibbet predsinocnjim pri predstavi v newyorški operi Metropolitan. To je bil italijanski baritonist Stezzini, ki je čez nekaj ur umrl. Domnevajo, da gre za nevoščljivost med pevci, ker Tibbetova slava je pojevala.

Mednarodno sladkorno konferenco nameravajo sklicati v Londonu aprila. Konferenca naj bi se bavila z vprašanjem, ali se da skleniti mednarodni kartel za izdelovanje in prodajo sladkorja.

Osem in pol milijarde lejev prebitka izkazuje romunski trgovinski obračun v preteklem letu. Vsaj tako pravi statistika romunskega trgovskega ministristva.

Smučarske tekme na ognjeniku Etni so bile pred dvema dnevoma. Tekem so se udeležili sicilski in kalabrijski anavangardisti. Prisostvoval jim je tudi italijanski državni tajnik za telesno vzgjo Ricci. Med tekami se je iz ognjenika kakor po navadi kadilo.

S španskih bojišč

Madrid, 28. jan. o. Kljub deževnemu vremenu se je včeraj razvil silovit topniški dvoboj na zahodnem delu madridske fronte. Streljanje je trajalo do večera. Nekaj krogel je zadelo sredino mesta in porušilo več hiš. Na odseku El Pardo so nacionalisti zbirali svoje čete in večkrat napadli rdeče. Nekaj manjših napadov je bilo tudi v bližini Aranjueza.

Boji so bili tudi na jugu okrog Malage, katero hočejo nacionalisti obkoliti, vendar se zdi, da imajo premalo vojaštva. Tudi na tem delu bojišč ovira operacije slabo vreme.

Novi Rooseveltovi socialni zakoni

Washington, 28. jan. o. Iz okolice predsednika Roosevelta poročajo, da se predsednik zdaj bavi z nekaterimi važnimi zakoni, ki jih namerava predložiti vladi. Zakoni so vsi socialnega značaja in bodo uredili naslednja tri pereča vprašanja:

1. Vlada bo natančno določila, kdaj in kako je dovoljeno zaposlovati otroke.

2. S posebnim zakonom bo prisilila delodajalce, da se skupno z vlado in z delavskimi organizacijami določijo najmanjše mezde za industrijsko delavstvo.

3. Vlada namerava končno urediti dolžino delovnega dne, da to vprašanje ne bo več povzročalo sporov.

Anglija je odklonila češkoslovaško prošnjo

London, 28. jan. o. Pri včerajšnji debati v poslanski zbornici je vprašal delavski poslanec Manderij, ali je angleška vlada ugodila povabilu češkoslovaške vlade, da bi poslala komisijo na češkoslovaška letališča in ugotovila, ali so res na teh letališčih sovjetski časniki, kakor trdijo Nemci. Namestnik zunanjega ministra lord Crampton je odgovoril, da je angleška vlada prepričana, da so poročila tujih, to je nemških listov o sovjetskih letalskih oporiščih v CSR neutemeljene. Vlada ceni sicer zaupanje, ki ji ga je s tem izkazala Češkoslovaška, vendar ne more tega storiti, ker se ne mara umešavati v spor med dvema državama, ki se nje ne tiče.

Listi pa pišejo, da je angleška vlada odklonila povabilo CSR zaradi tega, ker je nemški odpravnik poslov protestiral že v naprej proti temu. Zdi se, da Anglija noče začeti časopisnega in diplomatskega boja z Nemčijo, ki bi samo zagrenil dobre odnose med Nemčijo in Anglijo. Torej je Anglija dejansko ugodila Nemčiji in ne Češkoslovaški.

Vsebinska avstrijsko-nemškega trgovskega dogovora

Dunaj, 28. januarja. o. Avstrijski državni tajnik dr. Guido Schmidt ter nemški poslanik von Papen sta včeraj popoldne podpisala avstrijsko-nemški trgovski sporazum. Sporazum vsebuje določila, s katerimi se bo pospešil avstrijski izvoz živine, konj, masla, mлека, lesa ter surovin za kovinsko industrijo. Nadalnje določbe se nanašajo na finansiranje avstrijske nemškega tujkega prometa, ki je zaradi spora med obema državama docela popeljal. Sporazum pa določa tudi vse potrebno, da se zviša v Avstrijo nemški izvoz premoga ter industrijskih izdelkov. Ni znano, ali vsebuje dogovor tudi kakšne tajne določbe.

Poplave v Ameriki

Washington, 28. jan. AA. Reuter: Predsednik Roosevelt je odredil, da naj vojaško poveljstvo izdela načrt za izpraznitev doline reke Mississippija. Vsi ljudje morajo biti prepeljani drugam. Dolina reke, ki prihaja iz poštve, obsega 250.000 kvadratnih kilometrov. Najbrž bodo odvedli odtod nad 50.000 ljudi. Vladni inženirji menijo, da nasipi ne bodo vzdržali pritiska.

Belgijsko potniško letalo je strmoglavilo blizu Orana v Severni Afriki. Pri tem se je ubilo 12 potnikov.

Stanje sv. očeta

Vatikan, 28. jan. o. Stanje sv. očeta se od včeraj ni nič spremenilo. Jutranje zdravniško poročilo pravi, da so bolečine skoraj docela ponehale, zaradi česar je sv. oče boljše spal. Izboljšanje pripisujejo tudi temu, da so včeraj sv. očeta obsevali s kratkovaljnim žarkom in s tem pospešili pomankljivi krvni obtok v rokah in ramah. Splošni položaj pa je kljub tem posameznim izboljšanjem še zmeraj resen.

Škof dr. Rožman med belgrajski Slovenci

Belgrad, 28. jan. m. Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, ki se mudi s križevskim škofom dr. Njardijem kot odposlanec kat. episkopata v Belgradu, je sinoči obiskal belgrajski katoliški Slovence ter imel pri njih predavanje o ameriških Slovenceh. Prihod prevz. škofa dr. Rožmana v dvorano v Krunski ulici so številni člani tujak-njega prosvetnega društva pozdravili z viharim in dolgotrajnim ploskanjem. Škofa dr. Rožmana je nato toplo pozdravil predsednik prosvetnega društva dr. Vizjak, ki se je prevz. škofu zahvalil za njegovo naklonenost ter ga prosil, naj podeli vsem navzočim svoj škofovski blagoslov, ki ga je prevz. škof tudi nato podelil.

Enotna znamka za države Balkanskega sporazuma

Carigrad, 28. jan. m. Včeraj se je v Carigradu začela v veliki dvorani tamkajšnje Trgovske in industrijske zbornice konferenca predstavnikov pošte in brzojava držav Balkanskega sporazuma in držav Male zveze. Našo državo zastopata gg. Zlatanovič in Popović, načelnika poštne ministristva. Na konferenci bo verjetno sprejet načelen sklep o uvedbi enotne poštne znamke držav, ki so članice Balkanskega sporazuma. Znamka bi bila za vse te države ista, samo napis bi bil različen. Sklep o uvedbi enotne poštne znamke za države Balkanskega sporazuma bo predmet razprave tudi na zasedanju sveta držav Balkanskega sporazuma v Atenah.

Nove pogodbe z Romunijo

Bukarešta, 28. jan. m. Adeveturul poroča, da so romunsko-jugoslovaška pogajanja, ki so bila te dni v Bukarešti, za sklenitev nove trgovinske pogodbe, veterinarske konvencije in sporazuma o obmejnem prometu končana, ter da bodo protokoli v kratkem parafirani, konvencije pa podpisane, ko pride odobritev v Belgrad.

Dva vloma

Ljubljana, 28. januarja. V kriminalni kroniki zadnjih dni ni bilo nobenih posebnih dogodkov. Bil pa je očividno le mir pred viharjem. Kakor kažeta dve vlomni tatvini od včeraj in danes ponoči, je v mestu na delu najbrž predrznejša vlomilska tolpa, ki bo gotovo skušala uveljaviti svoje podvige tudi še drugje, dokler se ne bo znašla za zamreženimi okni. Na Sv. Petra nasipi št. 59, stanuje Maks Pavlič, strojnik v tovarni »Indus«. On odhaja na delo jutraj in se vrača šele zvečer. Ko je včeraj okoli 9 zvečer prišel nazaj v svoje stanovanje, je na prvi pogled ugotovil, da je imel čez dan nepoklican obisk. V sobi je bilo namreč vse razmetano. Pavlič je takoj ugotovil, kaj vse mu je izginilo: Temno rujav kovčeg, kompletna črna moška obleka, kompletna modrikasta obleka, hranilna knjižica Ljudske poštopilnice z vlogo 10.000 Din, hranilna knjižica Mestne hranilnice z vlogo 4800 Din ter 1500 dinarjev v gotovini. Vložne knjižice in denar je hranil Pavlič v žepih modre obleke. Tat je prišel v sobo s ponarejenim ključem.

Drugo tatvino so opazili okoli polnoči v pisarni trgovca z živino g. Popoviča. Kakor znano, ima g. Popovič svojo pisarno v bližini mestne klavnice. Ni še točno ugotovljeno, ob katerem času je bil izvršen vlom v to pisarno, kjer je vlomilec vdrl v blagajno ter iz nje odnesel okrog 2000 Din gotovine.

Iz delovanja Zveze mest:

Sestanek mestnih fin. referentov

Ljubljana, 28. januarja.

Na sestanku predsedstva Zveze mest, ki je bil 28. decembra 1936 v Zagrebu, se je po iniciativi predsednika mestne občine ljubljanske dr. Jura Adlešiča napravil sklep, da se skliče čim prej posebna konferenca finančnih referentov naših mest, na kateri naj bi razpravljali o čim enotnejšem sestavljanju proračunov, tako v materialnem, kakor tudi formalnem pogledu. Istosčasno je bilo tudi sklenjeno, naj se glavni referat delegat mestne občine ljubljanske.

Temu sklepu sledeči, je Zveza mest sklicala sestanek finančnih strokovnjakov v Belgradu dne 16. in 17. januarja 1937. Z ozirom na mnoga poreda vprašanja, ki so bila na dnevnem redu, je bilo pričakovati velike udeležbe; kajti Zveza mest se je prvič odločila k temu koraku, pa tudi finančne razmere naših mest se v zadnjem času niso prav nič izboljšale, temveč so se pojavile v vseh gospodarskih velikih težave in neprijetnosti. Udeležba je to pričakovanje povsem potrdila, saj so prišli tudi zastopniki iz vseh manjših mest, zlasti tisti, ki so bili bližje prestolnici.

Proti tendenčni kritiki

Določeno je bilo, naj se skliče pred konferenco poseben sestanek, na katerem naj delegat mesta Ljubljane poroča o glavnih točkah svojega referata ter orisuje tozadevne predloge, nakar naj sledi debata. Namen tega poročila in debate naj bi bil, da bi se mogel čim prej in čim uspešneje napraviti zaključek o težnjah in željah posameznih mest glede finančnega poslovanja.

V tem pripravljalnem sestanku je finančni referent mesta Ljubljane dr. Leopold Grošelj seznanil skupščino z vsemi določbami, ki veljajo danes za finančno gospodarstvo in za sestavljanje mestnih proračunov v materialnem in formalnem pogledu. Prikazal pa je tudi mnogoštevilne pomanjklivosti v tozadevnih zakonskih predpisih, zaradi česar danes večina mest silno trpi. Naglasil je tudi posledice neenotnega finančnega gospodarstva v posameznih mestnih občinah, ki povzročajo, da se v posameznih časopisih in revijah, na raznih sestankih obrtnikov in trgovcev napačno tolmači resnica o razmerah v posameznih mestih, da se pri tem namenoma izrablja sicer za enkrat nujna razlika glede vrst in višine občinskih davščin v različnih naših mestih, kar občutno škoduje gospodarstvu naših mestnih občin.

Po mnenju poročevalca je torej nujno potrebno, da se prično finančni referenti naših mest zanimati ne le za prilike svojega, temveč tudi za finančno ureditev in gospodarstvo drugih mest, ker le na ta način bodo finančni referenti mogli jasno in brez težav odgovarjati na razne tendenčne kritike, ki se pojavljajo v njihovih mestih, ker bi tako, seznanjeni s prilikami sosednjih občin, lahko takoj zavrnili vsako neresnico. Ljudje namreč, ki nimajo nikakega pojma o potrebah in razmerah tujih mest, uporabljajo na nepravilen način številne zaključke in poročila sosednjih občin samo zato, da pokažejo potem finance lastnega mesta v čim slabši luči.

V svojih pripombah je ljubljanski delegat dalje poudarjal, da se v vsakoletnih navodilih, ki jih izda finančno ministrstvo glede sestave mestnih proračunov, prav za prav nič ne omenja setava proračunov z materialne strani. Tam, kjer bi mestna občina v resnici potrebovala tozadevnih navodil in nasvetov, se občinarji prav za prav nič ni povedalo, temveč so bile mestne občine enostavno prepustene negotovosti, oziroma v skrajno kočljivem položaju. Zakon o mestnih občinah dovoljuje za pokritje občinskih potreb v glavnem le 3 vrste javnopravnih dohodkov: občinske dajatve, na državne neposredne davke, trošarine in takse. Izbirati ni velika, temveč morajo le v okviru teh določenih virov kriti svoje proračunske izdatke.

Različnost doklad na drž. davke

V letošnjem proračunskem letu pobirajo n. pr. naša mesta silno različne dajatve na državne neposredne davke. Belgrad se zadovoljuje z 20%, Zagreb in Maribor potrebuje 40%, Ljubljana 60 odstotkov, Split 80%, Sarajevo celo do 95% doklada na državne neposredne davke. Zato se razlikuje tudi dohodek trošarin v posameznih mestih. Skupni donos občinskih trošarin v mestu Belgradu v letošnjem proračunu znaša okrog 80 milijonov dinarjev, v Zagrebu 37 milijonov din. v Ljubljani 23 milijonov, v Sarajevu 13 milijonov, v Skoplju 9 milijonov, v Splitu 5.700.000 din. v Mariboru 4 mil. 800.000 din. Če pa primerjamo dohodek trošarin z drugimi dohodki proračunov istih mest, vidimo, da predstavljajo za Sarajevo dohodek trošarin 41,05 odst. vseh proračunskih dohodkov, v Skoplju 36,13 odst., v Belgradu nad 25 odst., v Ljubljani 22,85 odst., v Zagrebu 16,25 odst. in v Splitu 20 odst. Iz tega je takoj razvidno, da se doklade na državne neposredne davke in trošarine zelo različno rabijo kot viri občinskih dohodkov in da morajo biti davšnine v mestih, ki nimajo dovolj pomoči od svojih

ustanov in trgovskih podjetij, veliko višje kot pa v mestih, ki lahko zaradi dobro uspevajočih občinskih podjetij računajo na prebitke in dovoljene presežke gospodarstva svojih podjetij.

Mestna podjetja - pomoč mestnim financam

Nujno je torej potrebno, posvetiti posebno pozornost uspešnemu razvoju mestnih podjetij. Dohodkov vsake mestne občine ne sestavljajo samo občinske davšnine, temveč so priporočljivi in važni viri tudi dohodki iz privatnih gospodarstev vsake občine. Trgovsko urejeno mestno podjetje, ki se znebi svojih dolgov, more biti velika in upravičena podpora občinskemu gospodarstvu, kar je seveda v podporo in korist vsemu mestnemu prebivalstvu. V mestu torej, ki nima solidno zgrajenih in poslojujčih podjetij, ni mogoče dobiti dohodkov drugače, kakor s tem, da se vsi trije glavni viri občinskih javnopravnih dohodkov za potrebno zvišajo. Le tako je potemtakem mogoče, da živita mesti Skopje in Sarajevo prav za prav le in predvsem od dohodkov na občinski trošarin in občinski dokladi na državne neposredne davke. S tem pa, da se pravilno in v okviru zakonskih določb pristupi razvoju občinskega privatnopravnega gospodarstva, se istosčasno daje možnost znižanja oziroma pravilnega reguliranja javnopravnih dohodkov mestne občine.

Če torej mestne občine po zakonih nimajo pravice, da bi si povsem svobodno iskale svojih davčnih virov, je tudi jasno, da ni mogoče vedno upoštevati gotovo tudi upravičenih predlogov davkoplačevalcev in znižati posameznih postavk trošarin oziroma občinskih doklad. Zakon o mestnih občinah sili torej mestne občine, da pokrijejo svoje izdatke samo z že navedenimi davčnimi viri.

Referent je nato obrazložil, kako je treba ločiti administrativni proračun od proračuna mestnih podjetij, nakar je nazorno dokazal, kako nujno potrebna je finančna avtonomija mest.

Na podlagi tega referata so v zvezi z ostalimi predlogi ter ob sodelovanju finančnih referentov

Svetosavske nagrade na naši univerzi

Ljubljana, 28. januarja.

Včeraj dopoldne je bila na ljubljanski univerzi tradicionalna svetosavska proslava, ob kateri razdeljevali med dijake, ki izdelajo v gotovem roku najboljše naloge, posebne nagrade. K slovesnosti so se zbrali dijaki ter dekani vseh fakultet ob 11. dopoldne na rektoratu, kjer jih je nagovoril rektor g. dr. Samec. Opozoril je na važnost izobrazbe ter poudaril, da je oddala letos tri nagrade jugoslovanskim akademikom tudi češkoslovaška republika. Nato je sledilo odpiranje kuvert in razdelitev nagrad. Nagrade so prejeli:

Na filozofski fakulteti: Slava Lipoglavšek za temo: »Krška kotlina. Regionalno-geografski opis s posebnim ozirom na geomorfološki razvoj.« — Geslo: »Zemlja slovenska!; Milan Rakovec za delo »Književno delo Nikole Petroviča Njeguša.« — Geslo: »Križ ti je usojeno nositi.« in Karl Pivk za delo: »Nenška literatura srednjega veka na slovenskih tleh.« geslo »Rec«.

Na juridični fakulteti je prejel nagrado Miloš Levčič za delo »Ogroževalni delikti po jugoslovanskem kazenskem pravu.« Geslo »Universitas Alexandrina«.

Na tehniški fakulteti so prejeli nagrade: Ludvik Brenec za delo: »Raziskava reaktivnosti raznih phenolov z bazo kristalvioleta.« Geslo: »Elektro prevodnost!; Rado Luznar za delo »Teoretični in fizikalno-računski osnutki za tip sprejemnega aparata, ki bi služil širokim plastem naroda.« Geslo: »Radio razširja kulturo!; Alojzij Zore za delo »Andeziti pri Sv. Roku ob Sotli.« pod geslom »Bodi čebela!; in Marija Zakrajšková za delo »Poskus pridobivanja eritro-telez iz amilo-telez« pod geslom »Erythro-amulo«.

Na teološki fakulteti so dobili nagrado: Jože Dolenc za delo: »Sv. Alfonz Liguori med Slovence« pod geslom »Janzenizem in reakcija!; p. Kalist Langerholz za delo »Mistično telo Kristusovo v aktih vatikanskega zbora« pod geslom »Vaticana« in, in France Dolinar za delo: »Duhovnost sv. Alfonsa Ligorija med Slovence« pod geslom »Friederik Baraga«.

Na medicinski fakulteti so dobili nagrade: Andrej Zupančič za delo: »Kapilarna analiza seči — zločilo beljakovine« pod geslom »Diabolus demonstrandi!; Pavla Jerina za delo »Bulbus oculis« pod geslom »Videž!; Leo Milčinski za delo »Komparativna anatomija bezgavke« pod geslom »Lymphogladula!; Borislav Bognulo za delo: »Kapilarna analiza seči. — Določitev acetona« pod geslom »Piramida na igli!; Ivan Cestnik za delo: »Kapilarna analiza seči. — Določitev beljakovine« pod geslom »Izopolnite medicinski fakultet!; in Janez Kmet za delo: »Bulbus oculis« pod geslom »Nihil in intellectu, quod non ante in sensu«.

Mestne dajatve državi - čedalje večje

Ljubljana, 28. januarja.

Večina naših mestnih občin je danes v težkem finančnem položaju. Vedno huje pritiskajo različne nove naloge sodobne občine, v prvi vrsti socialne, ki jih je nujno treba rešiti, pojavljajo pa se še vedno nove. Dohodka padajo. Davčna moč prebivalstva čedalje bolj peša, ker je gospodarska kriza konaj vidno popustila, posledice pa so težje, kot smo si jih predstavljali. vsaj pri nas v Sloveniji, ki je zaradi nedavnih dogodkov (sankecij) najbolj trpela. Pri vsem tem pa zakon o mestnih občinah nalaga mestnim občinam težka bremena, ne da bi istosčasno občinam dovoljeval, da bi samele same poiskati novih in celo pravičnejših davčnih virov, razen tistih, ki jih zakon dovoljuje (doklada, trošarina, takse).

Če pogledamo, kako so dajatve mestne občine ljubljanske, namenjene državi in upravi, oziroma izdatki, izplačljivi namesto države in banovine, naraščali leto za leto, vidimo silen porast, porast na višino, ki je naravnost duši mestni proračun. Leta 1928 so znašale te dajatve samo še 1.527.240 Din, letos znašajo že 7.922.583 Din, torej so narasle komaj v osmih letih za celih 6.395.343 dinarjev! Kam more to pripeljati, če bodo te dajatve v tej meri naraščale, si vsak lahko sam predstavlja in bo kljub vsemu prizadevanju in še tako številjivemu gospodarstvu prišla občina v položaj, ko enostavno ne bo več mogla izvrševati niti svojih osnovnih nalog. Zahtevajo pa se še nove dajatve: tako graditev poslopja za policijo, poslopja za okrajno načelstvo itd.

Nujno je potrebna sprememba zakona o mestnih občinah, ki bo tem občinam dal večji okvir za izbiro davčnih virov in ki bo dopuščal pravičnejše razdeliti davčna bremena na nameščensko

Belgrada, Zagreba in Ljubljane izdelali na konferenci okvir programa in smernic, ki jih bo Zveza mest zastopala in skušala uveljaviti na pristojnih mestih.

Sklepi konference

V tem zaključku se je predvsem poudarilo, da je finančna situacija v vseh naših mestnih občinah z vsakim dnem težja in da je upravičena bojazen, da bo prišlo finančno gospodarstvo naših občin v obupen položaj, kajti z dohodki, ki so danes dovoljeni mestnim občinam, ne bo mogoče dotirati niti osnovnih potreb in izpolnjevati niti onih funkcij, ki so z zakonom naložene v socialne, kulturne, zdravstvene gospodarske in druge svrhe. V tem zaključku se je poudarilo, da bi bilo treba v materialnem pogledu še posebej poskrbeti, da se čim prej izda zakon o samoupravnih financah. Iniciativa v pogledu sestave tega zakona naj se prepusti Zvezi mest oziroma naj se Zveza mest povabi k sodelovanju. Na vsak način pa bo potrebno v tem zakonu zgraditi princip finančne avtonomije mestnih občin, ki naj bi same določale viro svojih dohodkov; saj poznaio potrebe in prilike svojih mest vendar najboljše občinske urave same. Potrebno bi bilo tudi, da se mestne občine kolikor bolj mogoče razbremenijo vseh izdatkov, ki rezultirajo iz prenešenega delokroga mestne občine. Dalje se je soglasno ugotovilo, da bi bilo v interesu pravilnega razvoja mestnih podjetij doseči tudi popolno davčno prostost poslovanja mestnih ustanov in podjetij, ker dohodki oziroma viški gospodarstva teh institucij služijo itak le obče koristnim namenom. V formalnem pogledu pa naj bi se zopet vodil posebej administrativni račun, posebej pa proračun mestnih podjetij. Potrebno bi bilo tudi, da ministrstvo financ in nadzorne oblasti pokažejo za mestne proračune čim večjo skrb in razumevanje, ker je le na ta način mogoče po zakonu o mestnih občinah predpisane težke naloge pravilno in v korist vsega prebivalstva točno izpolnjevati.

Na podlagi tega zaključka se bo izdelal podroben in kolikor mogoče točen program, ki se bo izročil Zvezi mest v proučevanje. Na ta način bo sedaj lahko Zveza mest, ki predstavlja najvišji forum naših mestnih občin, mogla usmeriti svoje delo tudi v korist in prospeh finančnega poslovanja mestnih občin.

Zopet smrt radi plina

Ljubljana, 28. januarja.

Sinoci je prišlo na Lžanski cesti št. 421, do tragičnega dogodka. V omenjeni hiši so namreč našli mrtvo lastnico hiše Nežo Čič. Kmalu so lahko ugotovili tudi vzrok smrti. Imenovana, ki je že precej priletna, je ležala v sobi, v kateri je postavljena stara in poskodovana peč. Peč je bila tako razpokana da je iz nje uhal plin, ki je povzročil zastrupljenje in nenadno smrt. Neža Čič, je bila znana kot dobra in priljubljena ženska.

Dva koncerta pevovodij

Ljubljana, 28. januarja.

Zbor pevovodij (nad 50 pevcev) priredi drevi ob 20 koncert v novi frančiškanski dvorani, koncert, ki je posvečen 100 letnemu spomenu Jenka in Foersterja. Prvi del obsega najlepše moške zebre Dav. Jenka, drugi pa najizrazitejše pesmi Ant. Foersterja. Koncertu bo prisostvovala tudi gospa Jarm. Foersterjeva, ki bo baš jutri praznovala 90. rojstni dan. Koncert vodi v prvem delu skladatelj M. Tome, v drugem delu pa prof. M. Bajuk.

Vstopnice za koncert so v predprodaji v dobrodelnih pisarni v franč. pasaži, vhod iz Frančiškanske ulice.

Vremenski položaj v Sloveniji

V raznih predelih Slovenije je včeraj neprestano snežilo. Med sneg se je pomešala tudi sonda. Po drugih krajih, tako na Stajerskem in Dolenjskem pa se je že včeraj zjasnilo. Splošno je v naših krajih temperatura padla za nekaj stopinj nižje pod ničlo. V glavnem se je jutranji minimum davi gibal med -4° do -15° C. Železniški promet je normalen, le nekateri vlaki imajo manjše zamude, tako je imel belgradski brzovlak danes do 30 minut zamude. Ceste so drugače povsod razorane in je onemogočen avtobusni promet.

Slovensko Planinsko društvo je prejelo naslednja vremenska poročila: Komna: -10, snega 150 cm, mirno, smuka izborna. Bohinjsko jezero: -5, zapadlo 40 cm novega snega. Erjavčeva koča na Vršcu: -8, 55 cm novega snega. Velika Planina: -2, na staro podlago 60 cm še 30 cm novega, suhega snega. Koča na Kravcu: -6, 40 cm novega, suhega snega. Kofec: -2, 30 cm suhega snega. Stanje povsod ob 7 jutraj.

Po Notranjskem divja silna burja, tako na Blokah in Raketu dalje proti Trstu. Burja je ponekod dosegla hitrost do 60 km na uro. Na raznih krajih, zlasti po cestah so veliki zameti. Pritisnil je hud mraz. V Ljubljani je znašala davi najnižja temperatura -6° C. Višina snega znaša 21 cm. Ponoči je prenehalo snežiti, je še vedno nekoliko oblačno.

Cene žit

Novi Sad. Koruza: srem. suš. Indijca 86—88. Vse ostalo neizprem. Tend. neizpr. Promet srednji. Sombor. Pšenica: bač. okolica Sombor, gornja bač., srem., slav. 158—160, južna ban. neizprem. gornja ban. 150—158, bač. ladja Begej 168—170, bač. potiska šlep 168—170, ban. potiska šlep 163 do 165. Oves: bač. 110—112, srem., slav. 106—108. Rž: bač. 127.50—130, Ječmen: bač. in sr. 68—64 kg 127.50—130, bač. pomladni 67—68 kg 130—132.50, bar. pomladni 67—68 kg 130.50—132. Koruza: neizprem. Moka: Og Org 245—260, št. 2 225—247, št. 5 205—220, št. 6 190—205, št. 7 150—160, št. 8 105—110. Otrubi: bač. 91—98, srem. 92—94. Fižol: bač. 227.50—230. Tend. neizprem. Promet 45 jag.

Novi proračun Celja

Celje, 26. januarja.

Danes je bil razgrnjen na vpogled prebivalstvu proračun mestne občine celjske za proračunsko leto 1937-38. Proračun je razpoložen pri računovodstvu mestnega poglavarstva ob navednih uradnih urah v dobi od 26. do vključno 30. januarja t. l. Vsklan mesta Celja, kakor tudi vsaka oseba, ki plačuje neposredni davek od kateregakoli prihodov v mestu Celju, ima pravico staviti v zgoraj navedenem roku k predlogu proračuna svoje pripombe, ki jih je vlagati pri mestnem poglavarstvu celjskem.

Novi proračun je bil sestavljen po istih načelih kakor prejšnji in se od njega tudi nikjer bistveno ne razlikuje. Je sicer za malenkost večji, a so doklade in druge davštine ostale iste kanalsčina se je celo za 1% znižala. Objavljamo važnejše postavke iz novega proračuna, kakor je razgrnjen. V oklepaju so postavke sedaj veljavnega proračuna.

Izdatki

Izdatki: osebni (prejemki mestnih uslužbenec, uslužbenici mestne policije, pokojnine in miločine 2.306.943 Din (2.154.645), postavka je za

152.298 Din večja od lanske, kar gre predvsem na račun zvišanja plač itd.

Materijalni izdatki znašajo skupaj 6.029.575 Din (5.929.692.50), torej so večji za 99.882.50 Din. Glavna postavka v tej skupini je finančna stroka (anuitete in obresti posojil), ki znaša 2.065.453 Din (1.954.264.57), višek gre na račun novih posojil. V gradbeni stroki so predvideni izdatki 1.036.025 Din (840.806) več 245.219 Din kakor v tekočem proračunu. V tej postavki so vse ulice, ceste, mostovi, gramozenje itd.). Za narodno prosveto je v proračunu postavka 659.109 Din (697.419.50) in je manjša za 33.310.50 Din od lanske. Dalje je visoka postavka za socialno skrbstvo 702.930 Din (699.030). Za narodno zdravje je predvideno 150.300 Din (207.700) izdatki so manjši predvsem zaradi mestnega zavetišča. Za občinsko gospodarstvo je v proračunu izdatkov 554.930 Din (641.450), osebno in imovinska varnost sestane mestno občino samo v materialnih izdatkih 336.134 dinarjev.

Materijalni in osebni razhodki znašajo skupaj 8.336.518 Din (8.034.337.50) torej 252.180 Din več kakor je sedaj v proračunu.

Posebno poglavje tvorijo mestna podjetja. Mestna elektrarna in plinarina ima osebnih razhodkov 272.694 Din, materialnih pa 3.701.201 Din. Mestna klavnicna osebnih izdatkov 189.600 Din, materialnih 323.818 Din. Mestni vodovod osebnih 52.452, materialnih 589.370 Din. Mestni pogrebni zavod osebnih izdatkov 7.800 Din, materialnih 238.820 Din. Avtobus mesta Celja osebnih izdatkov 207.972 Din, materialnih pa 863.072 Din. Meščansko-oskrbovalni sklad ima izdatkov 272.546 Din. Skupaj znaša proračun mestnih podjetij 6.723.345 Din (6.626.614) in je večji za 102.730.50 Din. Višek gre deloma na račun osebnih deloma materialnih izdatkov pri posameznih podjetjih. Skupno znašajo razhodki predvideni po proračunu za mestni zaklad in mestna podjetja 15.064.863 Din. (14.709.952) in so večji za 354.911 Din.

Dohodki

Med dohodki so postavke: 58% občinska doklada 2.035.800 Din (2.173.840), manj 138.040 Din, ker je podlaga manjša. Razne takse 1.202.500 Din (1.808.700), manj 101.200 Din. Trošarine 1.890.541 Din (1.691.831.50), več 168.709.50 Din. Imovina da 1.326.700 Din (1.184.312) in razni nepredvideni dohodki 1.746.478 Din (1.510.568.50). Skupaj znašajo dohodki mestnega zaklada 8.172.017 Din in so na pram razhodkom za 164.501 Din manjši. Lansko leto so znašali dohodki 7.814.252 Din in so bili za 270.085.50 Din manjši od izdatkov.

Dohodki mestnih podjetij in ustanov znašajo po proračunu: mestna elektrarna in plinarina Din 4.091.000, mestna klavnicna 585.800 Din, mestni vodovod 610.000 Din, mestni pogrebni zavod 262.000 Din, avtobus mesta Celja 1.072.000 Din in dohodki meščansko-oskrbovalnega sklada 272.546 Din. Skupaj je dohodkov pri mestnih podjetjih 6.892.846 Din, izdatkov pa 6.723.345 Din, tako da znaša prebitok 164.501 Din.

Skupni dohodki mestnega zaklada in mestnih podjetij in ustanov znašajo 15.064.863 dinarjev (14.709.952 Din), torej znašajo dohodki 354.911 Din več, kakor pa lansko leto.

Iz mariborske smučarske skakalnice - grade svinjake

Maribor, 27. januarja.

Z velikimi žrtvami je zgradila pred leti mariborska zimsko-sportna podzveza v neposredni bližini mesta v Betnavi pod Pohorjem smučarsko skakalnico. Naprava je služila že nekajkrat za pozorišče velikih skakalnih tekmovalcev, katerih so se udeležili naši najboljši skakači, pa tudi znameniti izezenci, kakor Norvežan Gutormsen in drugi. Zal že nekaj let ni bilo mogoče privedi zaradi slabe zime na skakalnici tekem večjega stila. Zaradi tega se je zanimanje za mariborsko skakalnico nekam poleglo ter je oživelo šele letos, ko so se začele priprave za jugoslovansko državno prvenstvo v kombinaciji, ki bi se moralo vršiti minulo soboto in nedeljo v Mariboru. Zal je prekrizalo zopet pomanjkanje snega lepe nočrte. Priprave za tekmo so pa vodile do zanimivega odkritja. Kakor znano, ima mariborska skakalnica podaljšano strmino za nalet iz lesenega ograjda in tudi tribune za sodnike in gledalce ob skakalnici so lesene. Ta gradbeni les in deske pa je menda bodel v oči nekatere bližnje stanovalce, ki so se polakomnili lepe prilike. Ko so funkcijonarji zimsko-sportne podzveze pregledali skakalnico, so opazili, da manjka že veliko lesa. Stvar so prijavitli orožnikom, ki so ugotovili, da so ga odnesli bližnji stanovalci. Eden si je zgradil iz tramov in desk, ki jih je odnesel s skakalnice, doma precejšen svinjak. Ta je potem izdal še svoje sode. Škoda na skakalnici je sicer znatna, podzveza jo bo pa lahko krila, ker so krivci sedaj znani ter bodo morali prisvojiti les plačati.

Filmi

ki jih velja videti... ali ne videti

»Ti in jaz« (Kino Sloga). Da bi bilo to prava komedija, manjka sočnega humorja. Nastopata sicer znana komika Feliks Bressari in Otto Walburg, vendar jima z redkimi izjemami šala ne prihaja od srca. Kaj duhovitega se celo ne. Film trpi zaradi ubijajoče raztegnjenosti in vodenosti, kljub temu pa je običajno kratek. Zraven pa tudi doživimo, da so nekateri sicer okretni igralci strašno okorni. Krive so prej našteje hibe. Dejanje je enostavno, brez napetosti ter šaljivih zapletov. Ker pa je filmski komedij res malo, ustreza do neke mere tudi ta.

Kulturni koledar

Etbin H. Costa

28. jan. 1875. je umrl v Ljubljani pisatelj in politik Etbin Henrik Costa. Rodil se je 18. oktobra 1832. v Novem mestu. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani. V Gradcu se je vpisal na pravno fakulteto, vendar pa se je zelo zanimal za zgodovino novejših dob. Napravil je doktorat iz modroslovja (1899) in prava (1855) in se je z vso resnostjo pripravil na vseučiliško kariero. Vendar pa je pozneje namero opustil in se oprijel advokature v Ljubljani. Tu je bil nekaj časa urednik časopisa zgodovinskega društva, kjer je priobčil tudi več razprav: o akademiji operosorum, o zgodovini, reformacije itd. — V tem času je pisal tudi v druge nemške revije. Prvo pozitivnejše delo za slovensko literarno zgodovino pa je Vodnikov Album, ki je izšel pod njegovim uredništvom. Nekaj časa je bil tudi predsednik Matice Slovenske, kjer je v njenem Letopisu priobčil nekaj razprav. Ko se je pričelo zopet ustavno življenje, se je Costa začel udeleževati tudi v politiki. Na njegovo iniciativo se je ustanovilo v Ljubljani pravnoznansko društvo. V letih 1863—73 je bil zastopnik Notranjske v državnem zboru. V politični taktiki se je popolnoma naslanjal na Bleiweisa, kar so mu poseben »mladi« očitili.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, 28. jan., četrtek: Dragomir.
Jutri, 29. jan., Franc Sal.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjina trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Drama: Korajža velja.
Opera: Cavalleria rusticana.
Kino Union: Burgtheater.
Kino Matica: Duet.
Kino Sloga: Jaz in ti.

*** KINO ***

UNION

Danes poslednjič Willy Forstova umetnina

Burgtheater

SLOGA

Premiera veseloligre

Jaz in ti

Feliksa Bressart in Fienl Ozapa

MATICA

Premiera veselo opere

Duet

dražestno Mariko Rokk in Hans Söhrkeriem

Predstave ob 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78, 81, 84, 87, 90, 93, 96, 99, 102, 105, 108, 111, 114, 117, 120, 123, 126, 129, 132, 135, 138, 141, 144, 147, 150, 153, 156, 159, 162, 165, 168, 171, 174, 177, 180, 183, 186, 189, 192, 195, 198, 201, 204, 207, 210, 213, 216, 219, 222, 225, 228, 231, 234, 237, 240, 243, 246, 249, 252, 255, 258, 261, 264, 267, 270, 273, 276, 279, 282, 285, 288, 291, 294, 297, 300, 303, 306, 309, 312, 315, 318, 321, 324, 327, 330, 333, 336, 339, 342, 345, 348, 351, 354, 357, 360, 363, 366, 369, 372, 375, 378, 381, 384, 387, 390, 393, 396, 399, 402, 405, 408, 411, 414, 417, 420, 423, 426, 429, 432, 435, 438, 441, 444, 447, 450, 453, 456, 459, 462, 465, 468, 471, 474, 477, 480, 483, 486, 489, 492, 495, 498, 501, 504, 507, 510, 513, 516, 519, 522, 525, 528, 531, 534, 537, 540, 543, 546, 549, 552, 555, 558, 561, 564, 567, 570, 573, 576, 579, 582, 585, 588, 591, 594, 597, 600, 603, 606, 609, 612, 615, 618, 621, 624, 627, 630, 633, 636, 639, 642, 645, 648, 651, 654, 657, 660, 663, 666, 669, 672, 675, 678, 681, 684, 687, 690, 693, 696, 699, 702, 705, 708, 711, 714, 717, 720, 723, 726, 729, 732, 735, 738, 741, 744, 747, 750, 753, 756, 759, 762, 765, 768, 771, 774, 777, 780, 783, 786, 789, 792, 795, 798, 801, 804, 807, 810, 813, 816, 819, 822, 825, 828, 831, 834, 837, 840, 843, 846, 849, 852, 855, 858, 861, 864, 867, 870, 873, 876, 879, 882, 885, 888, 891, 894, 897, 900, 903, 906, 909, 912, 915, 918, 921, 924, 927, 930, 933, 936, 939, 942, 945, 948, 951, 954, 957, 960, 963, 966, 969, 972, 975, 978, 981, 984, 987, 990, 993, 996, 999, 1002, 1005, 1008, 1011, 1014, 1017, 1020, 1023, 1026, 1029, 1032, 1035, 1038, 1041, 1044, 1047, 1050, 1053, 1056, 1059, 1062, 1065, 1068, 1071, 1074, 1077, 1080, 1083, 1086, 1089, 1092, 1095, 1098, 1101, 1104, 1107, 1110, 1113, 1116, 1119, 1122, 1125, 1128, 1131, 1134, 1137, 1140, 1143, 1146, 1149, 1152, 1155, 1158, 1161, 1164, 1167, 1170, 1173, 1176, 1179, 1182, 1185, 1188, 1191, 1194, 1197, 1200, 1203, 1206, 1209, 1212, 1215, 1218, 1221, 1224, 1227, 1230, 1233, 1236, 1239, 1242, 1245, 1248, 1251, 1254, 1257, 1260, 1263, 1266, 1269, 1272, 1275, 1278, 1281, 1284, 1287, 1290, 1293, 1296, 1299, 1302, 1305, 1308, 1311, 1314, 1317, 1320, 1323, 1326, 1329, 1332, 1335, 1338, 1341, 1344, 1347, 1350, 1353, 1356, 1359, 1362, 1365, 1368, 1371, 1374, 1377, 1380, 1383, 1386, 1389, 1392, 1395, 1398, 1401, 1404, 1407, 1410, 1413, 1416, 1419, 1422, 1425, 1428, 1431, 1434, 1437, 1440, 1443, 1446, 1449, 1452, 1455, 1458, 1461, 1464, 1467, 1470, 1473, 1476, 1479, 1482, 1485, 1488, 1491, 1494, 1497, 1500, 1503, 1506, 1509, 1512, 1515, 1518, 1521, 1524, 1527, 1530, 1533, 1536, 1539, 1542, 1545, 1548, 1551, 1554, 1557, 1560, 1563, 1566, 1569, 1572, 1575, 1578, 1581, 1584, 1587, 1590, 1593, 1596, 1599, 1602, 1605, 1608, 1611, 1614, 1617, 1620, 1623, 1626, 1629, 1632, 1635, 1638, 1641, 1644, 1647, 1650, 1653, 1656, 1659, 1662, 1665, 1668, 1671, 1674, 1677, 1680, 1683, 1686, 1689, 1692, 1695, 1698, 1701, 1704, 1707, 1710, 1713, 1716, 1719, 1722, 1725, 1728, 1731, 1734, 1737, 1740, 1743, 1746, 1749, 1752, 1755, 1758, 1761, 1764, 1767, 1770, 1773, 1776, 1779, 1782, 1785, 1788, 1791, 1794, 1797, 1800, 1803, 1806, 1809, 1812, 1815, 1818, 1821, 1824, 1827, 1830, 1833, 1836, 1839, 1842, 1845, 1848, 1851, 1854, 1857, 1860, 1863, 1866, 1869, 1872, 1875, 1878, 1881, 1884, 1887, 1890, 1893, 1896, 1899, 1902, 1905, 1908, 1911, 1914, 1917, 1920, 1923, 1926, 1929, 1932, 1935, 1938, 1941, 1944, 1947, 1950, 1953, 1956, 1959, 1962, 1965, 1968, 1971, 1974, 1977, 1980, 1983, 1986, 1989, 1992, 1995, 1998, 2001, 2004, 2007, 2010, 2013, 2016, 2019, 2022, 2025, 2028, 2031, 2034, 2037, 2040, 2043, 2046, 2049, 2052, 2055, 2058, 2061, 2064, 2067, 2070, 2073, 2076, 2079, 2082, 2085, 2088, 2091, 2094, 2097, 2100, 2103, 2106, 2109, 2112, 2115, 2118, 2121, 2124, 2127, 2130, 2133, 2136, 2139, 2142, 2145, 2148, 2151, 2154, 2157, 2160, 2163, 2166, 2169, 2172, 2175, 2178, 2181, 2184, 2187, 2190, 2193, 2196, 2199, 2202, 2205, 2208, 2211, 2214, 2217, 2220, 2223, 2226, 2229, 2232, 2235, 2238, 2241, 2244, 2247, 2250, 2253, 2256, 2259, 2262, 2265, 2268, 2271, 2274, 2277, 2280, 2283, 2286, 2289, 2292, 2295, 2298, 2301, 2304, 2307, 2310, 2313, 2316, 2319, 2322, 2325, 2328, 2331, 2334, 2337, 2340, 2343, 2346, 2349, 2352, 2355, 2358, 2361, 2364, 2367, 2370, 2373, 2376, 2379, 2382, 2385, 2388, 2391, 2394, 2397, 2400, 2403, 2406, 2409, 2412, 2415, 2418, 2421, 2424, 2427, 2430, 2433, 2436, 2439, 2442, 2445, 2448, 2451, 2454, 2457, 2460, 2463, 2466, 2469, 2472, 2475, 2478, 2481, 2484, 2487, 2490, 2493, 2496, 2499, 2502, 2505, 2508, 2511, 2514, 2517, 2520, 2523, 2526, 2529, 2532, 2535, 2538, 2541, 2544, 2547, 2550, 2553, 2556, 2559, 2562, 2565, 2568, 2571, 2574, 2577, 2580, 2583, 2586, 2589, 2592, 2595, 2598, 2601, 2604, 2607, 2610, 2613, 2616, 2619, 2622, 2625, 2628, 2631, 2634, 2637, 2640, 2643, 2646, 2649, 2652, 2655, 2658, 2661, 2664, 2667, 2670, 2673, 2676, 2679, 2682, 2685, 2688, 2691, 2694, 2697, 2700, 2703, 2706, 2709, 2712, 2715, 2718, 2721, 2724, 2727, 2730, 2733, 2736, 2739, 2742, 2745, 2748, 2751, 2754, 2757, 2760, 2763, 2766, 2769, 2772, 2775, 2778, 2781, 2784, 2787, 2790, 2793, 2796, 2799, 2802, 2805, 2808, 2811, 2814, 2817, 2820, 2823, 2826, 2829, 2832, 2835, 2838, 2841, 2844, 2847, 2850, 2853, 2856, 2859, 2862, 2865, 2868, 2871, 2874, 2877, 2880, 2883, 2886, 2889, 2892, 2895, 2898, 2901, 2904, 2907, 2910, 2913, 2916, 2919, 2922, 2925, 2928, 2931, 2934, 2937, 2940, 2943, 2946, 2949, 2952, 2955, 2958, 2961, 2964, 2967, 2970, 2973, 2976, 2979, 2982, 2985, 2988, 2991, 2994, 2997, 3000, 3003, 3006, 3009, 3012, 3015, 3018, 3021, 3024, 3027, 3030, 3033, 3036, 3039, 3042, 3045, 3048, 3051, 3054, 3057, 3060, 3063, 3066, 3069, 3072, 3075, 3078, 3081, 3084, 3087, 3090, 3093, 3096, 3099, 3102, 3105, 3108, 3111, 3114, 3117, 3120, 3123, 3126, 3129, 3132, 3135, 3138, 3141, 3144, 3147, 3150, 3153, 3156, 3159, 3162, 3165, 3168, 3171, 3174, 3177, 3180, 3183, 3186, 3189, 3192, 3195, 3198, 3201, 3204, 3207, 3210, 3213, 3216, 3219, 3222, 3225, 3228, 3231, 3234, 3237, 3240, 3243, 3246, 3249, 3252, 3255, 3258, 3261, 3264, 3267, 3270, 3273, 3276, 3279, 3282, 3285, 3288, 3291, 3294, 3297, 3300, 3303, 3306, 3309, 3312, 3315, 3318, 3321, 3324, 3327, 3330, 3333, 3336, 3339, 3342, 3345, 3348, 3351, 3354, 3357, 3360, 3363, 3366, 3369, 3372, 3375, 3378, 3381, 3384, 3387, 3390, 3393, 3396, 3399, 3402, 3405, 3408, 3411, 3414, 3417, 3420, 3423, 3426, 3429, 3432, 3435, 3438, 3441, 3444, 3447, 3450, 3453, 3456, 3459, 3462, 3465, 3468, 3471, 3474, 3477, 3480, 3483, 3486, 3489, 3492, 3495, 3498, 3501, 3504, 3507, 3510, 3513, 3516, 3519, 3522, 3525, 3528, 3531, 3534, 3537, 3540, 3543, 3546, 3549, 3552, 3555, 3558, 3561, 3564, 3567, 3570, 3573, 3576, 3579, 3582, 3585, 3588, 3591, 3594, 3597, 3600, 3603, 3606, 3609, 3612, 3615, 3618, 3621, 3624, 3627, 3630, 3633, 3636, 3639, 3642, 3645, 3648, 3651, 3654, 3657, 3660, 3663, 3666, 3669, 3672, 3675, 3678, 3681, 3684, 3687, 3690, 3693, 3696, 3699, 3702, 3705, 3708, 3711, 3714, 3717, 3720, 3723, 3726, 3729, 3732, 3735, 3738, 3741, 3744, 3747, 3750, 3753, 3756, 3759, 3762, 3765, 3768, 3771, 3774, 3777, 3780, 3783, 3786, 3789, 3792, 3795, 3798, 3801, 3804, 3807, 3810, 3813, 3816, 3819, 3822, 3825, 3828, 3831, 3834, 3837, 3840, 3843, 3846, 3849, 3852, 3855, 3858, 3861, 3864, 3867, 3870, 3873, 3876, 3879, 3882, 3885, 3888, 3891, 3894, 3897, 3900, 3903, 3906, 3909, 3912, 3915, 3918, 3921, 3924, 3927, 3930, 3933, 3936, 3939, 3942, 3945, 3948, 3951, 3954, 3957, 3960, 3963, 3966, 3969, 3972, 3975, 3978, 3981, 3984, 3987, 3990, 3993, 3996, 4000.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob osmih
Četrtek, 28. januarja: »Korajža velja«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

Petek, 29. januarja ob 15: »Konjeniška patrola«. Dijaska predstava. Cene od 5 do 14 Din.

Sobota, 30. januarja: »Kvadratura kroga«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

Nedelja, 31. januarja ob 15: »Repoštev«. Mladinska predstava. Cene od 20 Din navzdol. — Ob 20: »Na ledeni plošči«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

OPERA

Začetek ob osmih
Četrtek, 28. januarja: »Cavalleria rusticana«. Glumači. Red Četrtek.

Petek, 29. januarja: Zaprtro
Sobota, 30. januarja: »Hoffmannove pripovedke«. Red B.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 28. januarja ob 20: »DR«. Premiera.
Petek, 29. januarja: Zaprtro.

Sobota, 30. januarja ob 20: »Sveti Anton, vseh za ljubljenski patron«. Red C. Privč. Gostovanje Pavle Udovičeve.

Tivolski smučarji, pozor!

Dolga želja ljubljanskih smučarjev, ki so mislili, da letos ne bodo prišli na svoj račun, vsaj tisti ne, ki si ne morejo privoščiti daljših izletov na Gorenjsko, je izpolnjena. Zima je tu. Ljubljanska mladina že vneto pripravlja svoje smuči.

Seveda smučarska mladež ne izbira rada svoje poti do najbližjih gričev in pobočij. Najbližja pot do tivolskih bregov in šišenskih gričev je kajpak preko tivolskih vrtov. Že pri Trubarju si navedejo svoje »dilece« in potem halji preko rož in cvetličastih grmovja v gozd! Pri tem pa prav nič ne pomislijo, koliko s tem škodujejo rastlinam, rožam, ki jih spomladi in poleti občudujemo in se nad njimi tadjujejo. Ne dajo si dopovedati, da pod snegom rasto rastline in da jim škoduje, če jih smučar s smučkami pritiska ob tla in da je nevarnost, da jih polomi.

Zato je mestno poglavarstvo izdalo sledeče opozorilo:

Mestno poglavarstvo v Ljubljano vsako leto opozarja smučarje, da ni dovoljeno smučanje in sankanje v tivolskih nasadih in gozdovih. Smučarji spravljajo v nevarnost tudi starejše izprehajalce ter delajo škodo po nasadih in mladem drevju. Zato bo vsak, kdor se bo smučal ali sankal po javnih tivolskih izprehajališčih, prijavljen in kaznovan. Smučanje in sankanje v Tivolju je dovoljeno samo na travniku nad velesenjmo, povsod drugod pa je strogo prepovedano. — Mestno poglavarstvo v Ljubljani.

Jugosl.-bolgarska liga

V Celju živi zelo veliko število odkritih prijateljev bratskega bolgarskega naroda. Ob vsaki priliki so do sedaj Celjani, kjer je bilo le mogoče, pokazali svoje simpatije do Bolgarov. Sedaj se je sestavil pripravljalni odbor, ki si je nadel nalogo, da ustanovi v Celju Jugoslovansko-bolgarsko ligo. Vse predpriprave za ustanovitev lige so že skoraj zaključene in upamo, da bomo mogli Celjane kmalu razveseliti z vestjo, da je liga tudi že dejansko ustanovljena.

Pod kazenskim paragrafom

Ljubljana, 28. januarja.

V novem letu se v senzacionalnem in naglem tempu razpletajo razni kazenski procesi. Poleg kriminalnih sleparjev v dvorani št. 79 smo sledili mali kazenski zadevi v sobi št. 28 o lepm življenju »gospoda Ferijaca« s štirimi nogami. Prihodnje dni pa se prične prva uvertura k kazenskimi procesom o uradovanju in gospodarstvu na mestnem magistratu. Državno tožilstvo je obtožilo nekoga magistratnega uslužbenca zločina ponarejanja uradnih zapisov in zločina uradne poverbe. Razprava se bo vršila pred malim kazenskim senatom prihodnji petek. Drugače nekaj poročil o zadnjih razpravah.

Tele, ki si volil Jeftiča

Stvar se že vleče od julija 1935 in še ne bo tako kmalu končana. Gasilska četa je 15. julija 1935 priredila gasilsko veselico v Zgornjih Pirničah. Vse je bilo židane volje. Na veselico je prišel tudi France Lavtižar, ki ima gostilno pri »Kralju« v Verju pod Šmarno goro. Sitaril je okoli gostov in znancev. Nekoga gosta je nadržal: »Tele, ker si volil Jeftiča.«

Vračajoč se proti domu je bil France Lavtižar napaden. Nekdo ga je s težkim tolkačem za beton poltel na tla. Udaril ga je po glavi, da se je nezavesten zgrudil na tla. Dobil je smrtno nevarno poškodbo na glavi. Možgani so se mu pretresli. Drugi bi bil odpeljan v ljubljansko bolnišnico. Lavtižar pa je sam doma zdravil. Njegov zastopnik dr. Jelenc je ironično pripomnil: »Imate trdo gorenjsko bučo! Sam se je suverensko nasmešnil: »Če bi bil slabši, ne bi naredil dveh front.«

Gasilska veselica se je vršila kmalu po majniških skupščinskih volitvah. Na veselicnem prostoru je prišlo med Lavtižarjem in Francetom Cvekom do prepira in obračunavanja.

Več oseb je prvotno bilo obdolženih in obtoženih zaradi zločina hude telesne poškodbe. Proces se je tako razvijal, da je naposled lani

prišel na zatožno klop edino le 38letni oženjeni delavec France Cvek iz Spodnjih Pirnič. Bil je pred malim kazenskim senatom obsojen zaradi zločina hude telesne poškodbe na večmesečni strogi zapor. Napravil je revizijo, ki je imela ta uspeh, da je stol sedmorice sodbo razveljavil in zadevo vrnil prvemu sodišču.

Pri novi razpravi je bil France Cvek oproščen od obtožbe zaradi zločina hude telesne poškodbe (§ 178 k. z.), a obsojen zaradi prestopka tepeža (§ 184 k. z.) na 1 mesec zapore. Cvek ni bil s sodbo zadovoljen ter je prijavil ponovno revizijo.

Hud nasilnež

Posestnikov sin, 21letni Ciril iz Podsmreke, je zastaven in krepak fant. Prišel pa je v navzkrižje z brezovskimi orožniki tako, da je moral pred kazenski tribunal.

Orožniška patrola iz Brezovice je 3. julija lani prišla na njegov dom, ko je na podu drmolal kot polh. Orožnika sta imela nalogo, da na zahtevo ljubljanske policije zaslišita Cirila v neki aferi z urami. Ciril pa je pograbil vile in z njimi mahal okrog tako, da je orožnikom pobegnil, ker nista sama mogla rabiti orožja, ker je bila nevarnost za življenje tretjih oseb.

Ciril je prišel v nedeljo 5. julija k maši na Brezovico. Šel je mimo orožniške postaje. Kmalu sta prišla za njim dva orožnika in ga pozvala, da naj ima sledi na postajo. Ciril je potegnil nož in začel mahati okrog. Podrl so ga na tla. Ležal na tleh je brenil enega orožnika z nogo v prsa in glavo, da mu je izbil kapo. Naposled je celo grozil naslednji dan orožnikom z revolverjem, češ, da mora biti eden orožnikov hladen.

Pred malim senatom je Ciril v bistvu priznal prvi dve inkriminirani dejanji, zadnje pa je zanikal. Bil je obsojen zaradi zločina javnega nasilja po čl. 128 k. z. na 6 mesecev strogega zapore, glede nevarne grožnje pa je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen.

Koncerti inozemskih umetnikov

Ljubljana, 27. jan.

Svetli demant kohinoor kamen, ki je uničil sedem kraljestev

Za 13 maj letos napovedujejo v Angliji slovesno kronanje kraljevske dvojice, kralja Jurija VI. in njegove soproge Elizabete. Tega dne ne bodo morda Angleži samo zopet enkrat imeli prilike videti najrazličnejših običajev, ki so se v tej deželi ohranili za posebne prilike iz starih časov, pač pa bo ta ali oni Anglež tudi tedaj morda prvič v svojem življenju videl dragocene kamne, ki so vdelani v angleško vladarsko krono. Ta kraljevska krona je tako težka zaradi številnih dragocenosti, ki jih nosi na sebi, da je ne more človek nositi na glavi. Zato jo bodo tedaj nosili takorekoč le v spremstvu angleškega kralja in kraljice. Kraljica Elizabeta pa bo ob teh svečanih nosila poleg nekaterih drugih draguljev predvsem tudi čudodelni demant kohinoor, o katerem pravijo, da je najdragocenejši pa tudi najnevarnejši kamen na svetu.

Zgodovina „kraljevskega kamna“

Ta svetli kamen ima za seboj čudno zgodovino. To je demant s 106,5 karati. Ne vedo prav natančno, kdo ga je našel, kdaj je to bilo in kdaj so ga brusili. Omenjajo ga prvič leta 1304. Navadno so ta kamen imenovali »kraljevski kamni«, vedno pa so bili o njem tudi prepričani, da ne prinaša ničesar dobrega. Pravijo, da je kohinoor spraviš s sveta že do takrat tri dinastije, ko je vdril Baben, vnuk velikega tatarskega vojskovodje Timurlenka, ali kakor so ga imenovali tudi Tamerlana, v Indijo. Takrat je bil ta kamen last indijskega cesarja, ki je imel svoj prestol v Delhiju. Ta cesar je nameraval z Baberjem skleniti mir in mu je poslal radi tega najdražje, kar je imel, demant kohinoor, samo da bi rešil svoje cesarstvo pred tatarskim vojskovodjem. Toda s svojim darom ni odvrnil sovražnika od svoje dežele, pač pa ga je šele podžgal, da je še bolj zahrepenel po bogastvu, ki ga skriva Indija v sebi. Pod znamenjem treh zastav, bele, rdeče in črne je vdril v notranjost Indije ter ustanovil tam cesarstvo velikega indijskega mogla. Bela zastava naj bi pomenila: Podajte se, ničesar hudega se vam ne bo zgodilo!; rdeča: »Prizanesem vam le v tem primeru, če mi izročite svoje voditelje!« in črna: »Milosti za vas ni!« V znamenju teh treh zastav je bilo razdeljeno cesarstvo v Delhiju — ravno zaradi tega, kar je ta cesar daroval svoj demant kohinoor pohlepemu Tataru Baberju.

Zadnji veliki mogul je ta kamen izgubil, kmalu zatem pa tudi svoje cesarstvo, ki se ga je polastil Nadir šah, ko je pridrl nad Indijo. Nadir šah je imel kohinoor toliko časa, dokler ni prišel skupaj s sikhiškim vladarjem, a ponosnim Ranjitom Singhom, in z njim sklenil kupčijo. Čim je zagledal Ranjit svetli kamen kohinoor, se ga je polastila želja po njem. Vedno bolj je postajal radoveden in je neprestano stikal za njim. Ker drugače ni šlo, se je dvignil z vojsko proti Nadir šahu, ga premagal, ga oropal vseh dragocenosti, in tudi demant kohinoor pripel na svojo vladarsko krono.

Nasledniki Ranjita Singha pa niso bili prav nič bolj premeteni in pametni, kakor pa oni ljudje, ki so bili preje lastniki tega dragocenega kamna. Ko je bil eden od naslednikov Ranjita nekoč v denarni zadregi, je prodal tudi dragoceni kamen nekemu indijskemu trgovcu, ki si ji služil denar s prodajanjem in kupovanjem diamantov. Le nekaj let je šel preteklo, in Ranjitove slave je bilo konec. Prav ničesar več ni ostalo, celo to so pozabili, da je bil ta vladar nekoč posestnik kohinoorja.

Svetli kamen se je nato kar naenkrat pojavil v državi Lahore. Tu so ga smatrali za znak večnega gospostva. Ko pa se je začela močno razvijati trgovska družba East India Company, so na lepem zamenjali tudi omenjeni kamen za orožje in blago. Tudi Lahore je prav kmalu nato razpadla.

Kohinoor - dar angleški kraljici Viktoriji

Trgovska družba East India Company, ki je tedaj pomenila skoro velesilo zase, je dragoceni kamen podarila kraljici Viktoriji. Toda tudi oni zlati časi za družbo East India Company so prav kmalu minili. Družba je popolnoma propadla, kakor sploh vse, kar je bilo kdaj vsaj malo v zvezi s kamnom kohinoorjem. Vsaj tako pravijo.

Kraljica Viktorija se je poleg drugega tudi zelo zanimala za to, kakšna je zgodovina svetlega demanta, ki je bila seveda precej ponosna nanj.

Izkazalo se je pa pri tem raziskavanju, da ta »gora luč« — kakor so ta kamen tudi imenovali — bila pogubonosna samo za moške potomce kakšne dinastije. Zato je tudi določila v svoji oporoki, da ne sme nikdar tega dragulja nositi v svoji kroni kak moški angleški vladar, ampak vedno samo njegova soproga kajti kraljica Viktorija je bila prepričana, da samo ženska more pregnati iz tega kamna onega zlega duha, ki je upropastil že toliko vladarjev in njihovih držav. S tem je skušala kraljica Viktorija preprečiti, da bi zadela kdaj angleško krono zaradi čudotvornega kamna kohinoorja kaka večja nesreča in to v primeru, če bi se ta demant izgubil. Ker je na Angleškem vedno ženska lastnica tega kamna, more kvečjemu postati žrtev kohinoorja kaka ženska. To pa ne bi bilo za angleško krono pogubonosnega pomena.

Kdo sme nositi svetli kamen

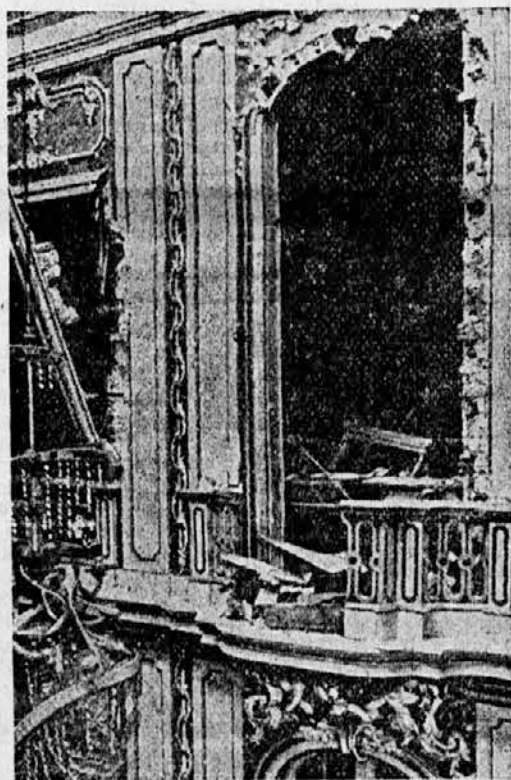
Previdnost pa je še večja, namreč takšna, da sme angleška kraljica nositi ta kamen le tedaj, če je žena kralja, to se pravi, ne tedaj, kadar je samo prestolonaslednica umrlega angleškega kralja.

Človek bi se na vse to skoro malo zasmel. Toda, kar je res, je res: Sedem dinastij in sedem kraljestev je bilo uničenih zaradi svetlega kohinoorja. Resnica pa je na drugi strani tudi to, da do danes še ni nosil nobeden vladajoči angleški kralj ali kraljica, ki njen mož ni angleški kralj, pač pa je prestol zasedla, ker ustava tako predvideva za primer če moški vladar umre, v svoji kroni čudnega demanta kohinoorja. Cenijo ga že kot prav posebno bogastvo, ki diči angleško kraljevo krono, toda obenem se ga tudi — najbrže iz praznovanja, ki na Angleškem prav počasi izumira — boje.

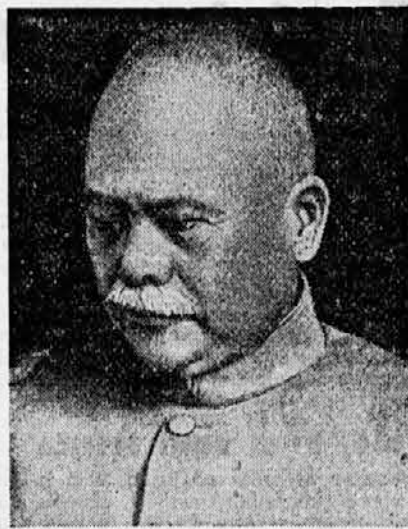
290 jezikov zna

Večkrat se kdo ponaša, koliko jezikov zna. In je prav, če jih res zna, saj je za marsikoga danes tudi mnogo boljše, če zna več jezikov, kakor pa da bi znal bogve kaj, magari če tudi ima kar več doktoratov Gotovo pa ga ni človeka na zemlji, ki bi se v tem znanju jezikov lahko kosal s 60 letnim možem, ki živi v Frankfurtu ob Meni in se piše dr. Harald Schütz. On namreč govori kar 290 jezikov.

Ta svoj talent za učenje jezikov, pravijo, je podedoval po svojih prednikih. Vendar je njegov stari oče govoril baje le 12 jezikov. Tudi njegov

Posledice atentatov, ki jih boljševiski agitatorji prirejajo na Portugalskem. Slika kaže razbita okna v portugalskem ministrstvu za vzgojo v Lisbonu.

Japonski general Ugaki, ki je dobil mandat za sestavo nove vlade.

oče je bil, kakor pravijo, zelo vsestranski človek in je poleg nekaterih »živih« jezikov govoril čisto dobro tudi več klasičnih.

Vprašal bo kdo: Kako naj se vendar človek nauči toliko jezikov, kakor jih zna stari Schütz. Na to vprašanje je ta mož sam odgovoril čisto na kratko takole: »Tega sam prav dobro ne vem. Toda dam Vam lahko nek recept za to. Kdor se hoče učiti jezikov, mora pred vsem imeti tri lastnosti. To so: ljubezen in veselje do učenja teh jezikov, drugič priljubljenost in tretjič dovolj časa. Jaz sem se začel pečati s tuji jezikji že prav kmalu v svoji mladosti. Učil sem se leta in leta celo v sto jezikov hkrati. Vzel sem n. pr. v roke iz kitajščine in sanskrita in obenem gledal originala. Vzel sem v roke tudi take knjige, iz katerih sem se mogel poglobiti seznaniti z jeziki ki jih ljudje govorijo v severni, srednji in južni Ameriki. Prav posebno sem cenil orientalske jezike, in sem se jih tudi najraje učil. Zato sem se jih tudi najhitreje naučil.«

Najznamenitejši, kar hrani ta mož v svojem zasebnem arhivu, pa je gotovo knjiga, v katero je v teku let, ko se je pridno zanimal za razne jezike, napisal vse podrobnosti in posebnosti teh jezikov, kakor jih je našel in kakor se jih je naučil. Ta knjiga je vsekakor izpričevalo velike človeške pridnosti in učenosti. V njej je torej danes zapisanih 290 jezikov. Toda, še je dovolj prostora v njej, ki ga učen Schütz za vsak način hoče še izpolniti z novimi jeziki. Mož je neugnan in še vedno neprestano stika kje bo odkril kaj novega na tem polju. Na vsak način hoče gornjo številko spraviti čez 300. V tej njegovi knjigi, ki jo on imenuje črna knjiga je točno zapisano, kdaj se je tega ali onega jezika učil, koliko časa se je ukvarjal z njim in na kakšen način se ga je lotil.

Dr. Schütz pravi o sebi: »Nisem nikako čudo! Pridnost, nek sistem, nekaj volje in precej pridnosti, to je skrivnost vsega znanja, ki ga imam jaz.«

Zanimivo je tudi dalje vprašanje, kateri jezik je na svetu najtežji. Na to odgovarja dr. Schütz takole: »To je odvisno od človeka, ki se tega ali onega jezika uči. Kitajec se bo n. pr. mnogo lažje učil in naučil japonsčine, kakor pa n. pr. Italijan nemščine. Prav posebno težki so se mi zdeli indijski jeziki, dalje jezik, ki ga govorijo Eskimi, torej grönlandščina, niso pa lahki na drugi strani tudi oni jeziki, ki jih govorijo narodi na Kavkazu. Zelo težak je tudi madžarski jezik, to pa zato, ker ima toliko nepravilnosti.«

Ko so tega moža radovedni časnikarji nekoč vprašali, koliko jezikov popolnoma obvlada, je malo skimal z glavo, nato pa dejal: »Človek more poleg svoje materinske popolnoma znati le še en ali kvečjemu dva druga jezika, zelo pogosto pa je opaziti, da marsikdo ne zna niti svojega materinskega jezika dobro.« Mož je pač povedal bridko resnico!

Obvestila

V petek, dne 5. februarja koncertira v veliki filharmonični dvorani slavni violinski virtuoz Vaša Prihoda. Prihoda je eden največjih sodobnih mojstrov na violini. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice od sobote dalje.

Na prostem večeru v petek, 29. januarja ob 8 zvečer v verandni univinski dvorani predaval prireditelj dr. V. Meršol »O jugoslovanskih vojnih protokoli« v Rusiji in Dobrušici.

Nova franciška dvorana — Ljudski oder vpripori dne 1. februarja ob 8 zvečer in 2. februarja ob 5 popoldne Dietzen Schmidtovo veseligrro tega sveta v treh dejanjih »Kristof«. Predprodaja vstopnic je v Nabavni zadrugi v franciškiški pasaji.

Ljubljančan s kolesom petkrat okoli sveta

Za zanimivimi dogodki kaj radi stikamo drugod, po vsem svetu, pri tem pa dostikrat kar pozabimo, da se je vendar kdaj utegnilo tudi pri nas doma zgoditi kaj takega, kar se vsekakor da primerjati z najbolj svojevrstnimi dogodki drugod po svetu, z različnimi rekordi, ki dostikrat res pričajo o veliki originalnosti, itd. Prav med nami pa živi človek, ki gotovo zasluži, da se ga spomnimo vsaj z nekaj vrsticami. Njegovo življenje je takorekoč večno potovanje s kolesom. Vsaj od tedaj, ko je imel prvič priliko, da je videl kolo in si ga potem tudi kar hitro sam nabavil — davno je že od tega — pa do danes, ko ima koreniti možakar že polnih 75 let, je kar nerazdružljiv prijatelj tega vozila. Vozil se pa z njim ne samo za sport, vsaj sedaj na stara leta gotovo ne, pa hiti dan za dnem za svojimi opravki, ki jih ima še vedno toliko, da bi jim bil brez kolesa gotovo le bolj težko kos.

V svojih prejšnjih letih je videl zelo mnogo sveta. Ni pogledal samo malo preko Karavank, pač pa ga ni zadržala nikdar kakšna meja. Zelo pogosto je potoval v Avstrijo, dalje v Nemčijo in v vzhodne države, večkrat se je na lepem znašel v Franciji, bil je s svojim ljubljenskim kolesom tudi v Afriški deželah tik ob žgotic puščavah, precejšen del svoje poti s kolesom pa je opravil tudi doma. Leposod ga skoraj vidiš, tega postarnega moža s lepo priroteno brado.

Zanimivo je pri tem možu posebno to, da je na svojih potovanjih vedno zapisoval, koliko poti je prevozil. V novejšem času, ko so izumili za vozila tudi takomenovane taximetre, s pomočjo katerih lahko takoj veš, koliko poti si prevozil, mu seveda tega ni bil več treba zapisovati. Toda, on se ni zadovoljil samo s tem, da je pisal samo dolžino poti, ki jo je prevozil na svojem kolesu. Delal je vedno tudi prav svojevrsten polopis, iz katerega je razvidno, koliko je dolg ta ali oni klanec, kolika je višinska razlika med njegovim podnožjem in vrhom, kje so hudi ovinki, nevarna mesta itd. Vse to je zanimalo tega večnega kolesarja. Kdor je hotel iti na kakšno daljšo pot, mu ni bilo treba nič drugega, kakor da je vprašal tega izkušnega moža za pojasnilo, pa je že vse vedel, kar je koga moglo zanimati.

Koliko pa je prav za prav prehodil oziroma prevozil na kolesu ta Ljubljančan v svojem življenju. Na to vprašanje bi dobili najboljši odgovor, če pogledamo v njegove zapiske, na katere ni nikdar pozabil. V njih stoji zapisana — veste, kako visoka številka? Ni manj kot 200.000 km. Toliko je prevozil na svojem kolesu in marsikdo bi ga lahko zavidal za vse ono, kar je ta možakar videl na svojih potovanjih. Visoka številka 200.000 km pravi, da je to petkrat okoli sveta na najširšem obodu zemlje, t. j. na zemeljskem ravniku.

Pa tega potovanja, s katerim je v zvezi vse življenje sicer skromnega, — zato smo izpustili ime, ker mu je morda bolj všeč tako — pa toliko občudovanja vrednega Ljubljančana, še ni konec. Mož, smo rekli, je star danes 75 let. Še danes, kljub visoki starosti sta vedno na cesti — on in njegovo kolo. Kdo drugi se more ponašati, da se je s kolesom petkrat peljal okoli zemlje? No! Saj se temu petdesetdesetletniku niti najbrž ni treba peljati še šestič naokoli, da mu ne bi kdo potolkel njegovega rekorda.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki slane mesečno samo 10 Din.

Cetrtek, 28. januarja 12 Uvertura (plošče). — 12.45 Vreme, poročila. — 13.00. spored, obvestila. — 12.15 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po želji). — 14 Vreme, poročila. — 15 Pester spored (Radijski orkester). — 18.40 Slovensčina za Slovence (gosp. dr. Rudolf Kolaric). — 19.00. vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Sokolsko predavanje. — 19.50 Zabavni prizoreček. — 20.00 Ciganski napevi (plošče). — 20.30 Rezervirano za prenos. — 21.30 Francoska ura (Radijski orkester). — 22.00. vreme, poročila, spored. — 22.15 Vesel konec (Radijski orkester).

Drugi programi

Cetrtek, 28. januarja. Belgrad-Zagreb: 20.00 Bachov božični oratorij — Dunaj: 20.00 Shakespearjeva tragedija »Richard III.« — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert — 20.40 Benatzkyjeva opereta »Pri belom konjiku« — Rum-Bari: 20.40 Beethovnova opera »Fidelio« — Praga: 20.00 Musorgskega opera »Boris Godunov«. — Berlin-Hamburg-Stuttgart: 20.10 Plesni večer — Kš-nigsberg: 20.10 »Petersenova III. simfonija« — 21.10 Schubertov večer — Beromünster: 20.00 Simfonični koncert.

Sven Elvestad:

59

Zlodej se dolgočasi

Potem je ostal kak trenotek v molku. Bilo je jasno, da je prisluškoval.

»Kaj pa poslušate?«, je vprašal Rist.

»Poslušam hrup v pristanišču,« je odgovoril »veliki pokojnik je najbrž že zelo blizu zemlje. In hotel bo kmalu spet poln ljudi.«

Spet se je nagnil zaupno naprej in Ristu ponudil cigarete iz svoje doze.

Rist si je spet nataknil monokel in ga pogledal, nekam vznemirjen in vendar resno, skoraj osuplo. Zahvalil se mu je in pristavil: »Razen svojih cigaret nikdar ne kadim drugih.«

Mr. Johnson se je zasmeljal.

»Mislite, da je zvijača prestara,« je dejal. »Glejte vendar, saj si bom sam prižgal eno. Mar mislite, da bom sam sebe omamil?«

Rist je vzel cigareto iz svoje lastne doze. Kot lahkoživec, ki je bil, je v posebnih položajih rad pokazoval svoj mir s tem, da je držal cigareto med svojimi prsti, ne da bi se mu tresli. Mr. Johnson je opazil, kako je Rist s svojim gpogledom iskal vžigalice na mizi, in mu je v skoku (in z majhnim pardonom) hitel na pomoč. Vzbudil je plamen svojega vžigalnika in ga podžgal pod Ristovo cigareto. Natančno v tistem trenutku se je v Ristovi glavi zasvetila misel, da se je dal lahkomišelnost zasvoščiti, — napravil je bliskovito kretnjo. Toda

bilo je že prepozno. Kajti že je bil vdahnil hlap majhnega aparata.

Mr. Johnson se je počasi dvignil, nagnjen naprej; bil je radoveden, kako se mu je poskus posrečil. Z razkoračenimi nogami je obstal pred njim. Ristova cigareta mu je padla žareča na prsi. Mr. Johnson jo je ugasnil in vtaknil v žep. Rist se je zgrudil vase in tako obsedel na stolu, kakor človek, ki je globoko zaspal ali umrl.

Triindvajseto poglavje.

Fotografije so bile gotove. Bergerona jih je določno ogledoval. Posebno me je vzbudila njegovo pozornost, bila je fotografija neke sobe.

»Skoda,« je dejal fotograf, ki je plošče razvijal, »ta posnetek je precej nejasen. Najbrž je bila osvetljava slaba. Nemara ste jo posneli z odprtega okna.«

»Da, skozi odprta vrata na balkon,« je odgovoril Bergerona.

»Da, da, seveda, potem pač morate imeti zelo dober aparat, ako hočete dobiti dober posnetek. Najbrž imate kar znamenit aparat,« je hitel da bi pristavil.

»No, pa saj se še povsem dobro vidi, kaj posnetek predstavlja.«

»Prav lahko, dragi gospod,« je odgovoril Napolitanec vljudno; takšen odgovor bi dobil Bergerona tudi takrat, če se na posnetku sploh nič ne bi videlo.

»Samo to bi drznil še pristaviti, da se mi motiv zdi nekam odljuden. Saj predstavlja

povsem navadno sobo, kolikor razbirajo moje oči.«

»Ravno takile vsakdanji motivi so najbolj zanimivi,« je odgovoril Bergerona, »pomislite, v nesmrtnem Napoliju, v najlepši pokrajini na svetu fotografirati notranjost hotelske sobe.«

»Seveda, seveda, moram vam reči, da je motiv naravnost vzvišen. Ali tu v tem kotu ni videti dela postelje?«

»Da. In to tukaj je miza.«

»Čudovito. Popolnoma se strinjam z vami, dragi gospod. Vezuv in zaliv lahko sleherni privandranec posname, toda nekaj drugega je fotografirati hotelsko posteljo z medenitastimi nastavki in mramorno mizo na štirih nogah. No, in nekdo stoji ob njej. Ni videti vsega njegovega obraza, nekaj pa se le razločuje.«

»Vsekakor toliko, da ga lahko prepoznam.«

»Popolnoma dovolj. Kar se tega tiče, je fotografija res prvovrstna. Toda, kaj dela ta človek? Podoba je, da hoče seči po nekem predmetu na mizi. Na mizi so namreč različni predmeti, tintnik, vaza za cvetje in klobuk. Ali ste nemara kar dve vazi? No, saj pravim, to je na vso moč zanimivi posnetek! Morda se motim, vendar mislim, da sega po svinčniku? Potem mora biti naravnost grozozansko dolg svinčnik.«

»Ali ne morete videti, da to ni svinčnik ampak bodalce?« je vprašal Bergerona.

»Moram priznati, da je to vsekakor težko prepoznati na prvi pogled. Toda zdaj, ko ste mi povedali, mi je skoraj smešno lahko spoznati, da je to bodalce. Dolgo in koničasto bodalce.«

»Če bi sliko dali povečati, bi se nemara to še določneje videlo.«

»Ah! Pa še kako, naravnost izredno jasno! Pri povečavi bi tudi videli, če sta na mizi dve vazi za cvetje, ali pa ena vaza in klobuk. Popolnoma se strinjam z vami, signore, ta slika se na vsak način mora dati povečati.«

Bergerona je vtaknil fotografije v žep in zapustil trgovino. Fotograf se je prekrizal. Napolitanec so se že precej odvadili, da bi se čudili nečemu, kar turistom v oči pade. Če bi kak Anglež šel po rokah navzgor po Via Roma, bi to prav gotovo ne vzbudilo niti najmanjše radovednosti.

Medtem se je že pošteno zmračilo.

Ker se je Bergerona približal pristanišču, mu je udaril nasproti hrušč z morja, hrušč, ki je bil mogočen in slovesen. ki je nepravilno naraščal in neredno padal. Vse obrežne ceste so bile polne ljudstva. Ljudstva pa niso bila tiho in niso mirno čakala. Slišati je bilo namreč šumenje glasov, gibanj in navdušenja. Rakete, ki so se kar ena za drugo poganjale proti nebu, so eksplodirale z zamolklim pokom, potem pa se v plamenem šopu isker vsipale navzdol. Slehera raketa eksplozija je vzbudila vihar navdušenja v množicah, slišati je bilo krike veselja.